

เรียนรู้ธรรมชาติ และสรรพสิ่งมีชีวิต ที่ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย

หลายคนคงเคยมีโอกาสแวะเวียนไปจังหวัดชลบุรี เมืองชายทะเลตะวันออกที่มีชื่อเสียง เนื่องด้วยเป็นเมืองชายทะเลที่อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ เพียง ๘๐ กิโลเมตรใช้เวลาเดินทางไปถึงเพียงชั่วโมงเศษ ๆ ความน่าสนใจของชลบุรีนอกเหนือจากท้องทะเลสีคราม และหาดทรายยาวเหยียดแล้ว ยังมีแหล่งเรียนรู้ที่น่าแวะเวียนเข้าไปเยี่ยมชมอีกหลายแห่ง ดังเช่นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย “Thai Island and Sea Natural History Museum” พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติทางทะเลแห่งแรกที่ถือกำเนิดมาจากการสนองพระราชดำริของ กองทัพเรือ และเป็นส่วนหนึ่งของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการสร้างแหล่งเรียนรู้ลักษณะพิพิธภัณฑ์มีชีวิต ตามรูปแบบของอุทยานแห่งชาติเกาะปอร์เกอร์และ เกาะปอร์โคร์ส ของประเทศฝรั่งเศสที่พระองค์เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมชมเมื่อปี พ.ศ. 2535

พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย ตั้งอยู่ที่เขาหมาจอก ตำบลเสม็ด อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี มีอาณาบริเวณพื้นที่ประมาณ 16 ไร่ ประกอบด้วยกลุ่มอาคารจัดแสดงจำนวน 5 หลัง ได้แก่ อาคารเทิดพระเกียรติมหาราช ปวงปราชญ์ร่วมใจ ใฝ่เรียนรู้ผู้ฉลาด พิฆาตความไม่ดีที่ประจักษ์ และอาคารพิทักษ์ศัลยกรรมทะเลไทย ปลูกสร้างได้ระดับเขาถึงยอดเนินหันหน้าสู่ทะเล ซึ่งผู้ชมสามารถชมการจัดแสดงไปพร้อมกับการชื่นชมทัศนียภาพเกาะและทะเลไทยในมุมกว้าง โดยมีเจตนาให้สอดคล้องกับพระราชกระแสแนะนำแนวทางการสร้างความรู้ความเข้าใจ และจิตสำนึก ในเรื่องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติว่า “การสอนให้เด็กมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์พันธุ์พืชนั้น ควรใช้วิธีการปลูกฝังให้เด็กเห็นความงดงามความสนใจ และก่อให้เกิดความปิติที่จะทำการศึกษาและอนุรักษ์พืชพรรณต่อไป”

ภายในอาคารจัดแสดงนิทรรศการในลักษณะของดินแดนแห่งการค้นพบความมหัศจรรย์แห่งชีวิต เพื่อให้ผู้ชมเรียนรู้ ธรรมชาติและสรรพชีวิตทางทะเล ภายใต้แนวคิด “สรรพสิ่งล้วนพันเกี่ยว” โดยแบ่งเนื้อหาในแต่ละอาคารดังนี้

อาคารหลังที่ 1 “เทิดพระเกียรติมหาราช” นำเสนอวัตถุประสงค์ความเป็นมาของโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และนิทรรศการแสดง

ความสัมพันธ์ระหว่างหิน ดิน และชีวิต อาทิ กระบวนการเกิดดิน อนุภาคของดินที่เอื้อประโยชน์ต่อระบบนิเวศ งานอุทกศาสตร์ทางทะเล รูปแบบชนิดของหินดินแร่ ความเปลี่ยนแปลงของระดับน้ำทะเลอันก่อให้เกิดสภาพภูมิศาสตร์ปัจจุบัน

อาคารหลังที่ 2 “ปวงปราชญ์ร่วมแรงใจ” มุ่งเสนอเนื้อหาของป่าพรณพีช และสัตว์ มีสาระเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ สังคมพืชป่าดงดิบ ป่าผลัดใบ พืชที่พบจากเกาะต่างๆ รวมถึงการค้นพบพันธุ์พืชที่มีอยู่เฉพาะในประเทศไทย และนิทรรศการส่วนของผู้ย่อยสลายในธรรมชาติ ได้แก่ ปลวก จุลินทรีย์ดิน เห็ดรา สัตว์หน้าดินในดิน ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งในห่วงโซ่อาหารและสายใยอาหาร อันเป็นกระบวนการหมุนเวียนพลังงานที่ก่อให้เกิดความสมดุลในระบบนิเวศ

อาคารหลังที่ 3 “*ใฝ่เรียนรู้ผู้ฉลาด*” จัดแสดงในหัวข้อระบบนิเวศ สังคมพืช พืชฝั่งทะเล โดยเน้นระบบนิเวศบนพื้นที่ตั้งของพิพิธภัณฑ์ฯ ใน หมู่เกาะเสม็ดสาร รวมทั้งงานวิจัยต่างๆ เชื่อมโยงไปสู่หัวข้อ “มหัศจรรย์ แห่งการค้นพบ” ที่แสดงให้เห็นถึงการค้นพบสิ่งมีชีวิตอีกหลายชนิดที่เริ่ม จะหายากในปัจจุบัน ซึ่งคนรุ่นใหม่ไม่อาจพบเห็นได้ง่ายๆ เช่น ตึกแกบีน กิ่งกำปิน และนิทรรศการประโยชน์จากระบบนิเวศป่าชายเลน โดยพาไป รู้จัก “ป่าสามน้ำ” “ป่าพระจันทร์สร้าง” รวมทั้งป่าชายเลนในฐานะ “ต้นทุนชีวิต” สื่อถึงความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตของชุมชนประมงกับทรัพยากร ทางทะเล

อาคารหลังที่ 4 “*พิฆาตความไม่ดีที่ประจักษ์*” นำเสนอสาระ เรื่องระบบนิเวศตามแนวปะการังในท้องทะเลไทย ความสัมพันธ์ ในรูปแบบของห่วงโซ่และสายใยอาหาร งานสำรวจวิจัย ต่างๆ ที่เกี่ยวกับท้องทะเลไทย และสาระในหัวข้อ ปัญหา มลภาวะที่เกิดขึ้นในท้องทะเลไทย ได้แก่ ภาวะโลกร้อน มลภาวะในประเทศไทย รวมทั้งดัชนีบ่งชี้ผลที่ปรากฏ เช่น ปริมาณปลาลดน้อยลง ปรากฏการณ์ปะการังฟอกขาว อีกทั้งการปลูกจิตสำนึกฟื้นฟูธรรมชาติตามแนวพระราชดำริ กับคำถามที่ว่า จะเกิดอะไรขึ้นหากความหลากหลายของ ชีวภาพลดลง และทำไมจึงควรจะอนุรักษ์ความหลากหลาย ของชีวภาพเหล่านี้

อาคารหลังที่ 5 “*อาคารพิทักษ์ศักยภาพทะเลไทย*” ซึ่งเป็นอาคาร บนยอดเนินเขาหมาจอก หันออกสู่ทะเลในมุมกว้าง มองเห็นเกาะเสม็ดสาร ที่ตั้งรวมอยู่กับหมู่เกาะข้างเคียงในทะเลกว้างตัดกับผืนฟ้าสีคราม จัดแสดง งานของกองทัพเรือในการพิทักษ์รักษาอธิปไตยของชาติทางทะเล การสนับสนุน การพัฒนาประเทศ การช่วยเหลือประชาชน รวมทั้งการเข้าร่วมในโครงการ อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ด้วยตระหนักว่างานนี้ เป็นส่วนหนึ่งของภารกิจการรักษาความมั่นคงของชาติทางทะเล

นิทรรศการของพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาเกาะและทะเลไทย มิได้ มีเพียงภายในอาคาร 5 หลัง ที่จัดแสดง “มหัศจรรย์การค้นพบ” ทาง ธรรมชาติในด้านต่างๆ และงานวิจัยในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่า “สรรพสิ่งล้วน พันเกี่ยว” เท่านั้น บริเวณพื้นที่โดยรอบยังจัดแสดงนิทรรศการกลางแจ้ง เช่น ฟอสซิล หิน ดิน แร่ พืชพรรณสมุนไพร กล้วยไม้ นานาพรรณ ไวนั้นเส้นทาง ธรรมชาติระหว่างเส้นทางเดินจากอาคารแต่ละหลัง เพื่อให้ผู้ชมโดยเฉพาะ เยาวชนได้เรียนรู้อย่างใกล้ชิด ยิ่งกว่านั้นผู้สนใจยังสามารถเข้าชมไปยัง เกาะเสม็ดสารที่อยู่ฝั่งตรงข้ามเลือกทำกิจกรรมดำน้ำ ดูปะการัง แบบดำผิวน้ำ

(skin dive) หรือเลือกเดินในเส้น

ทางศึกษาธรรมชาติเพื่อสัมผัสธรรมชาติด้วยตนเอง ตามรอยเส้นทาง เสด็จพระราชดำเนิน ตั้งแต่ทะเลถึงยอดเขา และยอดเขาถึงใต้ทะเล ได้ ถึงเส้น 3 ทาง ตั้งแต่ระยะทาง 500 เมตร 700 เมตร และ 1 กิโลเมตร ซึ่งเป็นการเดินศึกษาธรรมชาติ ตามรอยพระบาทของสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี องค์ประธานโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่องมาจากพระราชดำริฯ ที่ได้เสด็จพระราชดำเนินมาด้วยพระองค์เอง เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2545

ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์ฯ เปิดให้เข้าชมนิทรรศการในส่วนอาคาร ที่ 1 อาคารที่ 2 และอาคารที่ 5 สำหรับอาคารที่ 3 และ 4 อยู่ระหว่างการ ตกแต่งและเตรียมส่วนแสดงนิทรรศการภายในอาคาร ซึ่งคาดว่าจะแล้ว เสร็จสมบูรณ์พร้อมเปิดให้เข้าชมภายในระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี

ประชาชนผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าชมพิพิธภัณฑ์ฯ ได้ระหว่างวัน อังคาร - วันอาทิตย์ ตั้งแต่เวลา 9.00 น. ถึง 17.00 น. (หยุดวันจันทร์ 1 วัน ยกเว้นตรงกับวันนักขัตฤกษ์ จะเปิดให้เข้าชมเป็นกรณีพิเศษ) โดย จำหน่ายบัตรเข้าชม เพื่อสมทบเป็นค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาพิพิธภัณฑ์ฯ สำหรับผู้ใหญ่ คนละ 50 บาท เด็กนักเรียนไม่เกินชั้นมัธยม 6 คนละ 20 บาท โดยยกเว้นค่าบำรุงให้กับ ทหารเรือในเครื่องแบบ นักบวช เด็กที่ มีความสูงไม่เกิน 110 เซนติเมตร และผู้มาสักการะที่ศาลสมเด็จพระเจ้า ตากสินมหาราชเป็นการเฉพาะ

หากสุดสัปดาห์นี้ยังไม่มียี่ที่เกี่ยวใจไว้ละก็ ลองหาโอกาสไป เรียนรู้ธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบตัวเราที่พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา เกาะ และทะเลไทย ด้วยการเดินทางแบบไปเช้าเย็นกลับภายในวันเดียวกัน หรือ อาจพักค้างคืนนอนฟังเสียงคลื่น รับลมทะเลให้คลายเหนื่อยล้าจากการ ทำงานตลอดสัปดาห์ ก็ดูน่าสนใจไม่น้อยทีเดียว

